

Varsinais-Suomen maakunnallinen ilmastovastuujaosto 8.12.2023

Muistio

Paikalla jäsenistä: Pekka Salminen (pj.), Heikki Saarento, Aino Launto-Tiuttu, Pekka Myllymäki, Heidi Veck, Niina Anttila, Tiina Perho, Vilma Virtanen, Antti Jyväkorpi, Jari Kuivanen, Anu Tuovinen, Lea Törmä, Samuli Ranta, Jutta Virén, Marika Karulinna, Riikka Leskinen (sihteeri)

Kristina Karppi, Nina Myllykoski, Elina Seppälä, Sonja Lukkarinen, Salli Ojala

1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.02 ja kertoi ministeri Kai Mykkäsen terveiset matkalta ilmastokokoukseen. Neuvottelupöydällä oleva päätös fossiilisten polttoaineiden käytön lopettamisesta tulee ajankohtaiseksi kysymykseksi myös alueille.

2. Asialistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin.

3. Tuoreet ennakkotiedot vuoden 2022 päästöistä valtakunnallisesti ja Varsinais-Suomessa

Nina Myllykoski esitteli ennakkotiedot, jotka löytyvät päästötietopalvelusta [Hiilineutraali Suomi](#) -sivustolta. Uutena laskelmassa se, että mukaan on saatu myös tiedot vuodelta 1990, jota kansainvälisesti käytetään päästöjen vertailuvuotena. Tiedot on saatavissa kunnittain ja alueittain.

Varsinais-Suomen osalta päästöt laskeneet -37,2 % (hinku-laskenta) vuosina 2005-2022. Edellisvuoteen verrattuna muutos on -4,6 %. Muuhun Suomeen verrattuna Varsinais-Suomi on vähentänyt nopeammin. Esimerkiksi lämmityksen osuus päästöistä on pienempi kuin kaikkien Suomen kuntien osalta. Esim. kaukolämmön osuus meillä 9%, muualla 15%. Tieliikenteen päästöjen osuus taas on suurempi, kuin kansallisesti keskimäärin ja osuus kasvaa edelleen, kun lämmityksen ja sähkön päästöjä on onnistuttu vähentämään. Energiakriisin myötä sähkönkulutus vähentyi 9% vuosien 2021-2022 välillä, mutta muutoksen pitkäaikaisuus jää nähtäväksi. Ennakkotiedot tulevat vielä hiukan tarkentumaan, mutta tuskin merkittäviä muutoksia tulee näihin tietoihin.

Jaoston keskustelussa nostettiin esille tarve kuntakohtaisesta hiilensidonnan kartasta ja ylipäätään siitä, että olisi tärkeää saada tarkempia tietoja hiilensidonnan tilanteesta kunnissa. Maaseudulla on hiilensidontaa eniten ja se tulisi saada nykyistä paremmin näkyviin. Myös maakunnalliselle hiilinielulaskelmalle olisi tarvetta. Lisäksi tarvitaan teknisten nielujen käyttöönottoa. Nyt meneillään olevassa [Kuntanielu-hankkeessa](#) tullaan tekemään kuntatasoiset laskelmat. Mukana biomassat, mutta ei maaperä.

Nykyään Suomen ympäristökeskus laskee rinnakkain sekä [kulutusperusteiset ja tuotantoperusteiset päästöt](#), eri laskelmatavoilla on erilaiset vahvuudet.

Kulutusperusteisissa päästöissä näkyy paremmin kulutuksen osuus (esim. ruoka kohdentuu kulutuksen mukaan), mutta laskelmassa on paljon epätarkkuuksia. Näin ollen laskelmia kannattaa käyttää rinnakkain.

Todettiin myös, että vetytalouden kehittäminen on edellytys, jos liikenteen tavoitteisiin halutaan päästä. Myös muita ratkaisuja liikenteeseen liittyen tarvitaan, pelkkä vetytalous ei ratkaise.

4. Jaoston keskustelu ilmastotiekartan toimeenpanon seuraavista askeleista

Riikka Leskinen esitteli ilmastotiekartan prosessia tähän mennessä ja kertoi, että Canemure-hanketta on jäljellä vielä yksi vuosi. Keskusteltiin siitä, mitä tulisi seuraavaksi tehdä ilmastotiekartan osalta. Mihin tulisi ensi vuonna keskittyä? Miten jatkossakin olemme kärkimaakunta?

Jaoston jäsenten kommentoissa nousi esiin seuraavia asioita:

- Pohdittiin tiekartan ja suunnitelmien (kuten liikennejärjestelmäsuunnitelman) roolia ja merkitystä. Konkreettiset toimet kuitenkin ovat toimijoiden käsissä ja työkalut voivat vain suunnata ja auttaa hahmotuksessa tarvittavista toimenpiteistä. Kuilu ylätasoon suunnitelman ja kuntatason toteutuksen välillä on suuri ja konkreettisia toimia olisi saatava eteenpäin. Loputkin kunnat on saatava mukaan ilmastotyöhön, sillä kuntien rooli edelleen merkittävä, vaikka ilmastosuunnitelmavelvoite poistuu laista. Myös sen edelleen miettiminen, mikä on kuntalaisten rooli muutoksessa.
- Ilmastomuutokseen sopeutuminen on yhä suurempi kysymys. Siihen liittyy erityisesti vesienhallinnan kysymykset: tulviin ja kuivuuteen varautuminen ja valumien vähentäminen Saaristomereen. Lisäksi mm. rakentamiseen ja energiaan liittyen ilmastomuutokseen sopeutuminen on merkittävä kysymys. Uusia toimia mietitään esim. viljelijöiden keskuudessa aktiivisesti. Vaikutuksia ei tule heti, vaan se on pitkäjänteistä työtä. Koko ajan tehdään ja tutkitaan vaikeita asioita näy heti. Ilmastomuutokseen sopeutumiseen liittyen myös käynnissä oleva laaja Horisontti-hanke RESIST, jossa kehitetään aiheeseen liittyvää alueellista yhteistyötä.
- Ilmastopäästöjen vähentämisessä matalalla roikkuvat hedelmät on poimittu. Yhteistyötä tarvitaan enemmän – liikennepuoli on haastava ja poliittisia toimia on hankala saada läpi.
- On tärkeää törmäyttää eri kysymyksiä. Sotatilanteeseen liittyvä varautuminen liittyen esimerkiksi energiatietämisen resilienssiin on yksi merkittävä ajankohtainen kysymys. Pöytyälle valmistellaan iso biokaasulaitos. Myös hajautettuja ratkaisuja tarvitaan.
- Maaperän hiilensidonta – miten saadaan sitä isommin eteenpäin ja vesistöhyödyt mukana. Saaristomeriohjelma tuo resursseja tähän ja niitä rahoituksia on pystyttävä meillä hyödyntämään. Maaperän hiilensidontaan osalta on muistettava, että alueella on pääsääntöisesti kivennäismaita. Aika pieni potentiaali sitoa hiiltä lisää, realistinen tulokulma muistettava. Kompromissia tarvitaan, yhdessä mietitään eteenpäin. Esimerkiksi Salon kaupunki järjestämässä sidosryhmäfoorumia, jossa maatalouden kysymyksiä käsitellään hyvin dialogisävyyn – ei vastakkainasettelua vaan toisten kuuntelua ja keskustelua siitä miten edetään.

- Nuorten ilmastoahdistus iso kysymys, johon tulisi tarttua. Vahva kytkös mielenterveyden kysymyksiin. Tarvitaan kohtaamista ja kasvokkain keskustelua. Ehdotuksena nousi esille mm. tulevaisuuden ilmastokoulu/ilmastonuotiopiiri. Valonialla myös [Kirittäjät -toimintamalli](#) lasten ja nuorten äänen mukaan saamiseksi sekä [Lumoa yhteistyönä -toimintamalli](#), jossa nuoret pääsevät osallistumaan luontoprojekteihin.

5. Kestävän energihuollon kehittämisestä ja sijoittumisesta Varsinais-Suomessa, taustaselvitys maakuntakaavoitukseen, Kristina Karppi, Varsinais-Suomen liitto

Esitys on muistion [liitteenä](#). Selvitys aloitettu syksyn 2023 aikana teollisesta aurinkovoimasta. Jatketaan maatuulivoimalla ja muilla fossiilittomilla energiaratkaisuilla. Tulokset ja kaavamerkinnot loppuvuonna 2024. Pientuotanto rajattu tarkastelusta pois. Tällä hetkellä alueella 15 julkista teollisen mittakaavan (+-100 ha) aurinkovoimahanketta, kansallisesti kymmenkertainen määrä. Tilanne etenee markkinaehtoisesti, eivätkä kaikki hankkeet tule toteutumaan.

Aurinkovoiman ohjausta ei vielä ole. Ympäristöministeriöltä tulossa opas aiheesta. Lisäksi tulossa Uusiutuvan energian direktiivin (voimaan marraskuussa 2023) kansallinen toimeenpano, joka tarkastelee myös aurinkovoiman tuotantoa. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan: *Aurinkovoimarakentamista ohjataan rakennettuun ympäristöön, turvetuotannosta vapautuneille alueille ja joutomaille pyrkien välttämään tuotannossa olevien peltojen ja metsämaan merkittävä käyttö aurinkovoimaan.* Tarkastelua tehdään lisäksi ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen (DNSH) soveltamisesta hankkeissa.

Kristina Karppi esitteli paikkatietoerittelyä teolliselle aurinkovoimalle soveltuvista sijainneista Varsinais-Suomessa. Keskustelussa nousi esille huoli alueen houkuttelevuudesta investointien näkökulmasta. Vetyyn liittyen aurinkovoima tulee olemaan suuressa roolissa. Vedyntuotantolaitokset vaativat isoja energiantuotantolaitoksia, eivätkä hajautetut ratkaisut riitä vedyntuotantoon. Maanomistajan näkökulmasta olisi myös tärkeää saada rinnalle kustannushyötyjä hiilensidonnasta, jotta punninta eri vaihtoehtojen kanssa olisi tasapainossa.

Karppi korosti, että tarkoituksena on nimenomaan tunnistaa soveltuvia alueita, joissa teollinen mittakaava olisi kannattavuudeltaan ja vaikutuksiltaan mahdollinen. Toisaalta on todettava, että myös hajautettujen ratkaisuiden rooli tulee jatkossakin olemaan merkittävä. Selvityksellä etsitään yhteisiä, kaikkia hyödyttäviä pelisääntöjä, tarkoituksena ei ole estää hyviä ja tarpeellisia investointeja toteutumasta.

Todettiin, että keskustelua aiheesta tarvitaan. Selvitys tulee alkuvuodesta kommentoitavaksi ja selvityksen julkaisun yhteydessä järjestetään myös webinaari.

6. Vihreän siirtymän investointitilanne Varsinais-Suomessa, Elina Seppälä, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Ylitarkastaja Elina Seppälä esitteli valmisteilla/vireillä olevia teollisen mittakaavan hankkeita: teollisuuslaitokset, aurinkovoima, tuulivoima, merituulivoima. Selkämeren hanketilanteen osalta esiteltiin tarkempaa tilannetta. Esitys on muistion [liitteenä](#). Seppälä nosti esille [tietolähteitä ja verkkosivuja](#), joista löytyy tietoa vihreän siirtymän investointien tilanteesta.

7. Tiedoksi tuotavat asiat

- a) Poliitikkasuositus: *Suometsien ja -peltojen maaperän ilmastopäästöjä voidaan vähentää merkittävästi kohdentamalla tukirahoja nykyistä järkevämmiin*. Julkaisuwebinaari 12.12. <https://hiilineutraalisuomi.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Hiilineutraaliwebinaari>
- b) Kuntajohdon ilmastoseminaarin 1.11.2023 satoa: [Kuntajohdon ilmastoseminari oli moniääninen katsaus maakunnan ilmastotyöhön ja mahdollisuuksiin \(valonia.fi\)](#) (Artikkeli)
[Seminaariaineistot - Canemure | Ympäristö NYT \(ymparistonyt.fi\)](#)
- c) Ilmastovaikutusten arviointi kaavoituksessa -webinaari kunnille, esitykset: [Seminaariaineistot - Canemure | Ympäristö NYT \(ymparistonyt.fi\)](#)

8. Kokouksen päättäminen

Seuraava kokous päätettiin pitää 8.3. klo 10–12.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.55.